

ПІДСУМКИ XXI ЩОРІЧНОГО ІНДІЙСЬКО-РОСІЙСЬКОГО САМІТУ 6 ГРУДНЯ Ц.Р.

В. В. Ярмоленко, головний консультант відділу зовнішньої політики центру зовнішньополітичних досліджень НІСД

Аналітична записка присвячена підсумкам XXI щорічного індійсько-російського саміту, який відбувся у Нью-Делі 6 грудня ц.р. Проаналізовано результати зустрічей лідерів Індії та РФ Н.Моді та В.Путіна, глав оборонних та зовнішньополітичних відомств двох держав, засідання індійсько-російської міжурядової комісії з військового та військово-технічного співробітництва, а також загальний зміст підписаних на них документів. Особливу увагу приділено геополітичному контексту саміту.

Висновки

1. Черговий індійсько-російський саміт підтвердив, що відносини між Республікою Індія (РІ) та Росією мають низхідний тренд. Водночас сторони зацікавлені у військово-технічному, енергетичному співробітництві, діалозі з питань регіональної безпеки у Південній та Центральній Азії.
2. Візит В.Путіна до Індії демонструє як прагнення Росії у збереженні особливих відносин з Індією на тлі нарощування співпраці останньої з США, так і бажання Індії зберегти якомога більшу свободу зовнішньополітичного маневру.

6 грудня ц.р. в м. Нью-Делі (Індія) відбувся XXI щорічний індійсько-російський саміт. У рамках заходу відбулася зустріч прем'єр-міністра Індії Н.Моді та президента Росії В.Путіна, міністрів закордонних справ держав С.Джайшанкара та С.Лаврова, міністрів оборони Р.Сінгха та С.Шойгу, а також засідання індійсько-

російської міжурядової комісії з військового та військово-технічного співробітництва. За підсумками заходів було підписано 16 документів¹.

Зустріч на вищому рівні

Нинішній офіційний візит до Індії став лише другим офіційним закордонним візитом В.Путіна після початку пандемії. За підсумками зустрічі Н.Моді та В.Путіна було прийнято Спільну заяву. Серед основних положень документу²:

- прихильність сторін особливо привілейованому стратегічному партнерству між Індією та Росією;
- невідповідність обсягу двосторонньої торгівлі потенціалу стратегічного партнерства держав і необхідність активізації зусиль із нарощування взаємної торгівлі для досягнення показника у 30 млрд дол. США до 2025 р.;

Довідково: відповідно до офіційних даних Індії, загальний обсяг товарообігу між Індією та Росією за період з квітня 2020 р. по березень 2021 р. склав 8,1 млрд дол. США³. Згідно з даними Федеральної служби державної статистики РФ у 2020 р. двосторонній товарообіг склав 9,26 млрд дол. США, що на 17,6 % менше, ніж у 2019 р.⁴

- необхідність початку переговорів щодо угоди про вільну торгівлю товарами між Євразійським економічним союзом (ЄАЕС) та Індією;
- продовження спільної роботи щодо просування взаємних розрахунків у національних валютах, зацікавленість у співпраці між національними платіжними системами Індії та Росії;
- збільшення постачання нафти за пільговими цінами та СПГ із Росії до Індії з можливим використанням Північного морського шляху для постачання енергоносіїв;
- активніше та ефективніше використання міжнародного транспортного коридору «Північ-Південь», можливість подальшого збільшення обсягів перевезень по Східному морському коридору «Владивосток-Ченнаї»;

¹ Российско-индийские документы, подписанные к встрече Президента Российской Федерации В.В.Путина с Премьер-министром Республики Индии Н.Моди. 6 декабря 2021 года. <http://kremlin.ru/supplement/5746>

² Совместное заявление по итогам XXI российско-индийского саммита «Россия – Индия: партнёрство во имя мира, прогресса и процветания». 6 декабря 2021 года. Президент России. URL: <http://kremlin.ru/supplement/5745> (режим доступа: 7.12.2021 г.)

³ Brief on India-Russia Economic Relations. *Embassy of India. Moscow, Russia*. URL: <https://www.indianembassy-moscow.gov.in/overview.php> (mode of access: 7.12.2021 p.)

⁴ О внешней торговле в 2020 году. *Федеральная служба государственной статистики*. URL: https://gks.ru/bgd/free/b04_03/IssWWW.exe/Stg/d02/32.htm (режим доступа: 7.12.2021 p.)

- пріоритетність військового та військово-технічного співробітництва як «наріжного каменя російсько-індійського особливо привілейованого стратегічного партнерства». З огляду на прагнення Індії до самодостатності, партнерство буде переорієнтовуватися на спільні науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, спільну розробку та виробництво передових оборонних технологій та систем;
- підтримку зусиль щодо зміцнення співробітництва у форматах БРІКС, тристороннього діалогу за участі Китаю та Шанхайської організації співробітництва;
- підтримку взаємодії Індії та Росії щодо внутрішньополітичної ситуації в Афганістані;
- нарощування спільних зусиль щодо створення архітектури рівної та неподільної безпеки. Так, сторони пропонують активізувати консультації щодо поєднання інтеграційних ініціатив на просторі «Великої Євразії» та Індо-Тихоокеанського регіону;
- вивчення взаємовигідних та взаємоприйнятних можливостей для Індії й Росії в Центральній та Південно-Східній Азії, а також Африці.

Підтримка військово-політичного співробітництва

Саміт розпочався із зустрічей міністрів закордонних справ та міністрів оборони Індії та Росії, як окремо, так і спільно – вперше у форматі «2+2». Спільне засідання глав оборонних та зовнішньополітичних відомств демонструє прагнення Індії та Росії вести змістовний діалог щодо безпекової політики у Південній та Східній Азії.

Глави зовнішньополітичних відомств РІ та РФ домовилися про підготовку засідання міжурядової комісії з торговельно-економічного, науково-технічного та культурного співробітництва на початку 2022 р.⁵

Під час зустрічі у форматі «2+2» було обговорено актуальні питання регіональної безпеки. Зокрема⁶:

- Росія висловила занепокоєння зростаючою активністю США в Індійсько-Тихоокеанському регіоні через формування «закритих блокових структур», серед яких С.Лавров згадав військово-технологічний альянс США, Австралії та Великої Британії (AUKUS);

⁵ Выступление и ответы на вопросы СМИ Министра иностранных дел Российской Федерации в ходе пресс-конференции по итогам переговоров глав внешнеполитических и оборонных ведомств России и Индии в формате «два плюс два», Нью-Дели, 6 декабря 2021 года. *Министерство иностранных дел Российской Федерации*. 6.12.2021. URL: https://www.mid.ru/ru/press_service/minister_speeches/-/asset_publisher/7OvQR5KJWvMR/content/id/4986233 (режим доступа: 7.12.2021 р.)

⁶ Ibidem.

- у контексті врегулювання ситуації в Афганістані учасники зустрічі наголосили на необхідності виконання талібами обіцянок забезпечити інклюзивний характер нової влади з врахуванням етнічного чинника, недопущення використання території країни для тероризму та наркотрафіку;
- сторони підтримали залучення Індії та Ірану до розширеного формату «Трійки» Росія-Китай-США плюс Пакистан щодо урегулювання ситуації в Афганістані.

За підсумками засідання міждержавної комісії було підписано Програму військово-технічного співробітництва з 2021 по 2031 рік, яка, фактично, стала продовженням попереднього документу (діяв з 2016 по 2020 рр.), а також Протокол про внесення змін до міждержавної угоди про співпрацю у галузі виробництва стрілецької зброї. Він передбачає закупівлю МО Індії 600 тис. одиниць автоматів АК-203, які вироблятимуться на спільному підприємстві Indo-Russian Rifles Private Limited (Корва, Індія).

Довідково: згідно з даними Стокгольмського інституту досліджень проблем миру (SIPRI) Індія протягом останніх п'яти років є найбільшим імпортером російської зброї (49 % від загального обсягу закупівель). Так, протягом 2016-2020 рр. на Індію припадало 23 % всього експорту зброї з РФ⁷.

Геополітичний контекст саміту

Безпосередній візит президента Росії В.Путіна до Індії з метою фізичної зустрічі з прем'єр-міністром Н.Моді, а також започаткування формату спільних переговорів «2+2» міністрів закордонних справ та оборони є свідченням прагнення російської сторони зберегти рівень двосторонніх стосунків з Індією на тлі напруження відносин цієї держави з КНР (загострення прикордонних конфліктів у червні 2020 р.), а також зростаючої конфронтації між РФ та Заходом.

Ця подія мала стати кроком до підтримання відносин між державами на тлі різноспрямованої зовнішньої політики кожної з них. Індія активно розвиває відносини з США на двосторонньому (візит міністра оборони США Л.Остіна до Індії в березні 2021 р.) та багатосторонньому (участь ІІ в оновленому багатосторонньому форматі QUAD – США, Австралії, Японії та Індії) рівнях. Водночас відбувається поглиблення стратегічних відносин Росії з Китаєм та ситуативне партнерство з Пакистаном (обидві держави є суперниками ІІ).

⁷ Wezeman D., Kuimova A., Wezeman S.T. Trends in international arms transfers, 2020. SIPRI Fact Sheet. 2021. March. P. 2, 6. URL: https://sipri.org/sites/default/files/2021-03/fs_2103_at_2020.pdf (mode of access: 7.12.2021 p.)